

HET *f*INANCIEELE DAGBLAD

KRANT: Het Financieel Dagblad

SECTIE: CULTUUR

DATUM: 03-07-2010

Virtuositeit in papier

Door Mischa Andriessen

Eens in de twee jaar worden in Apeldoorn hoogtepunten van papierkunst tentoongesteld. Deze keer is het niveau bijzonder hoog. Van theatrale installaties tot expressieve maar kwetsbare portretten.

Een metershoge witte cocon is gedrapeerd rond een van de grijze museumkolommen. Verderop stromen slingers uit het binnenwerk van drie hoog opgehangen boeken, waardoor een indrukwekkende fontein van rood papier ontstaat. De eerste werken die de bezoeker van het Apeldoornse Coda-Museum ziet - Runoff van de Amerikaan Christophe Pierrat en The book of Humanities-The Empty Book van de Chinese kunstenaar Lu Shengzhong - maken meteen duidelijk dat het kunstig gebruik van papier, in veel verschillende facetten, de leidraad van de Holland Papier Biënnale is.

De verscheidenheid is inderdaad groot. In Apeldoorn is recent werk van zeventien kunstenaars te zien die elk voor een heel andere benadering van papier hebben gekozen; zo zijn er onder meer sculpturen, collages en installaties. Niet zelden, zoals bij de tere schoentjes in het werk Par van de Noorse kunstenaar Gjertrud Hals, vraagt de kijker zich af of het basismateriaal wel papier is geweest, tot hij nog eens kijkt en ziet dat de schoentjes toch echt niet van stof zijn.

Die nadruk op verrassende technieken is een aansprekend aspect van deze tweejaarlijks ode aan het papiergebruik. Het is echter ook een valkuil. Soms is de techniek het hele verhaal en valt er aan een werk weinig meer te beleven dan verwondering over het vernuft of de virtuositeit van de kunstenaar.

De samenstellers van de vierde editie zijn erin geslaagd een evenwicht te bereiken in de keuze voor zowel kwaliteit als variëteit. Slechts weinig werk is onder de maat, zoals de collages van de Engelsman Peter Clark. Zijn papieren kledingstukken en dieren getuigen van een tuttig soort creativiteit dat bovendien eenduidige, weinigzeggende beelden oplevert.

Gelukkig staan daar sterke bijdragen van andere kunstenaars tegenover. Bijvoorbeeld de werken van de Nederlandse kunstenaar Kuin Heuff; mannenportretten, eerst in voornamelijk roodtinten geschilderd en daarna uitgesneden. Op die manier ontstaat een gelaagd beeld dat met al die ragfijne lijntjes een psychologische diepte aan de geportretteerde geeft, maar door de gekozen techniek ook spanning oproept. Je kunt je Heuffs portretten moeiteloos voorstellen als grafiek en er zo zelfs een verre herinnering aan Duitse expressionisten van Die Brücke in zien. Heuff snijdt echter niet in een plaat hout of linoleum waarvan later een afdruk wordt gemaakt, maar in het te exposeren werk zelf. Eén uitschieter, één moment van verslachte concentratie en het werk is verloren. Die kwetsbaarheid contrasteert knap met de verweerde en daardoor harde koppen van de kale mannen die Heuff tot leven heeft gewekt.

Opengekrast karton

Ook in het werk van Raquel Maulwurf komt die confrontatie tussen kracht en kwetsbaarheid naar voren. Aan de hand van foto's van bombardementen uit de Tweede Wereldoorlog maakt zij met pastel en houtskool tekeningen op dik karton dat zij vervolgens openkrast. Het witte oppervlak van het karton dringt zo door het diepzwart van de houtskool heen en legt een fascinerend spel met licht en duisternis bloot. De symboliek van zowel beeld als techniek is evident. Zo vaardig uitgevoerd dat Maulwurfs werk de menselijke destructieve kracht indringend verbeeldt.

Blikvanger in de Apeldoornse tentoonstelling is de omvangrijke installatie Woede van de oliegod van de in Nederland wonende en werkende Armeense kunstenaar Karen Sargsyan. Een theatraal werk waarin uit karton vervaardigde voorwerpen en poppen ronddraaien en schommelen. Sargsyans tableau vivant is een toonbeeld van ingenieuze technieken, en heeft tevens een herkenbaar eigen beeldtaal. Sargsyans sprookjesachtige figuren die op iets tussen een vogel en een harlekijn lijken, creëren met hun poses een boosaardige en raadselachtige parabel. Woede van de oliegod is een verkenning van de grenzen van de originaliteit van de kunstenaar. De installatie toont een grote vindrijkheid die wordt ingezet voor de creatie van een hoogstpersoonlijke mythologie, die niet meteen begrijpelijk is, maar beslist intrigeert.

Hoogtepunt is het werk van de Duitse Armeniër Sam Grigorian. In contrast met een strenger lijnenspel gebruikt hij zachte kleuren op een speelse manier die het late werk van Mondriaan in herinnering brengt. De over elkaar geplakte en weer losgescheurde papierlagen doen echter ook denken aan verweerde aanplakmuren in de grote stad. Eén werk is opgedragen aan Miles Davis: Grigorian heeft de vitaliteit en de eerbied voor de traditie met jazz gemeen. Techniek is bij hem een tussenstap, alleen noodzakelijk om een abstract, maar levendig beeld te realiseren dat een diepe indruk achterlaat.

Heuff snijdt in het werk zelf. Eén moment van verslachte concentratie en het is verloren

Holland Papierbiënnale Nog t/m 12 september in Coda Museum Apeldoorn, www.coda-apeldoorn.nl De tweede tentoonstelling van de Holland Papier Biënnale is tegelijkertijd te zien in Museum Rijswijk, www.museumrijswijk.nl. Daar ligt de nadruk op kleiner werk.

Op dit artikel rust copyright © 2010 Het Financieel Dagblad, resp. de oorspronkelijke uitgever en/of de auteurs